

Spis treści

Uwaga! Łacina w podręczniku jest to tzw. łacina współczesna, obowiązująca od końca XIX wieku, uzupełniona o nowe pojęcia.

J.B. Latkowski

1 Zarys polskiej otorynolaryngologii – *Piotr Kurnatowski, J. Bożydar Latkowski*

- 1.1 Laryngologia dziecięca
- 1.2 Laryngologia resortowa
- 1.3 Foniatria i audiologia

2 Organizacja nauczania otorynolaryngologii – *Wioletta Pietruszewska*

- 2.1 Metoda nauczania
- 2.2 Ćwiczenia i wykłady
- 2.3 Umiejętności ogólne i szczegółowe
- 2.4 Kompetencja społeczna
- 2.5 Metody oraz sposoby weryfikacji efektów kształcenia

3 Kompendium z anatomii oraz fizjologii głowy i szyi – *Alina Morawiec-Sztandera*

- 3.1 Nos i zatoki przynosowe
 - 3.1.1 Unerwienie jam nosa i zatok przynosowych
 - 3.1.2 Unaczynienie jam nosa i zatok przynosowych
- 3.2 Jama ustna i ślinianki
 - 3.2.1 Jama ustna
 - 3.2.2 Język
 - 3.2.3 Uzębienie
 - 3.2.4 Ślinianki

- 3.2.5 Funkcje jamy ustnej
- 3.2.6 Unerwienie jamy ustnej
- 3.2.7 Unaczynienie jamy ustnej
- 3.3 Gardło
 - 3.3.1 Unerwienie gardła
 - 3.3.2 Unaczynienie gardła
- 3.4 Krtani
 - 3.4.1 Unerwienie krtani
 - 3.4.2 Unaczynienie krtani
- 3.5 Ucho
 - 3.5.1 Ucho zewnętrzne
 - 3.5.2 Ucho środkowe
 - 3.5.3 Ucho wewnętrzne
 - 3.5.4 Unerwienie ucha zewnętrznego
 - 3.5.5 Unaczynienie ucha zewnętrznego
 - 3.5.6 Unerwienie ucha środkowego
 - 3.5.7 Unaczynienie ucha środkowego
 - 3.5.8 Unerwienie ucha wewnętrznego
 - 3.5.9 Unaczynienie ucha wewnętrznego

4 Badanie narządów

- 4.1 Badanie ucha – *Alina Morawiec-Sztandera*
 - 4.1.1 Badanie ucha zewnętrznego – oglądanie i badanie palpacyjne
 - 4.1.2 Wziernikowanie ucha – otoskopia
- 4.2 Badanie słuchu – *Alina Morawiec-Sztandera*
 - 4.2.1 Badanie podmiotowe
 - 4.2.2 Akumetryczne badanie słuchu
 - 4.2.3 Badanie słuchu za pomocą stroików
 - 4.2.4 Badanie audiometryczne
 - 4.2.5 Badanie słuchu u dzieci

- 4.2.6 Metody wykrywania symulacji
- 4.3 Badanie układu równowagi – *Alina Morawiec-Sztandera*
 - 4.3.1 Układ równowagi a narząd przedsionkowy
- 4.4 Badanie nosa i zatok przynosowych – *J. Bożydar Latkowski*
 - 4.4.1 Wprowadzenie
 - 4.4.2 Oglądanie nosa zewnętrznego
 - 4.4.3 Badanie palpacyjne nosa
 - 4.4.4 Badanie przewodu nosa
 - 4.4.5 Badanie węchu
 - 4.4.6 Wziernikowanie nosa
 - 4.4.7 Wziernikowanie części nosowej gardła
- 4.5 Badanie jamy ustnej i gardła – *J. Bożydar Latkowski*
 - 4.5.1 Wprowadzenie
 - 4.5.2 Oglądanie i badanie palpacyjne jamy ustnej i gardła
 - 4.5.3 Orientacyjne badanie smaku
- 4.6 Krtań – *J. Bożydar Latkowski*
 - 4.6.1 Wprowadzenie
 - 4.6.2 Badanie krtani
 - 4.6.3 Laryngoskopie pośrednie – techniki badania
 - 4.6.4 Mikrolaryngoskopia pośrednia
 - 4.6.5 Laryngoskopia pośrednia w znieczuleniu
 - 4.6.6 Badanie palpacyjne szyi
 - 4.6.7 Wideostroboskopia

5 Wykonywanie podstawowych zabiegów – *J. Bożydar Latkowski, Dariusz Kaczmarczyk, Andrzej Jankowski*

- 5.1 Ucho
 - 5.1.1 Zakraplanie kropli do ucha
 - 5.1.2 Usuwanie woszczyzny lub ciał obcych haczykiem
 - 5.1.3 Wyplukiwanie woszczyzny lub ciała obcego

- 5.1.4 Paracenteza
- 5.1.5 Przedmuchiwanie trąbek słuchowych
- 5.2 Nos i zatoki przynosowe
 - 5.2.1 Zakraplanie kropli do nosa
 - 5.2.2 Usuwanie ciał obcych z nosa
 - 5.2.3 Badanie palpacyjne części nosowej gardła
 - 5.2.4 Punkcja zatok szczękowych
 - 5.2.5 Płukanie zatok szczękowych metodą kroplówkową
 - 5.2.6 Płukanie zatok szczękowych po operacji Caldwell–Luca
- 5.3 Jama ustna i gardło
 - 5.3.1 Płukanie jamy ustnej i gardła
 - 5.3.2 Usuwanie ciał obcych z gardła
 - 5.3.3 Punkcja lub nacięcie ropnia języka
 - 5.3.4 Nacięcie wędzidełka języka
 - 5.3.5 Inhalacje
- 5.4 Krtań
 - 5.4.1 Laryngoskopia pośrednia

6 Patomechanizm urazów w otorynolaryngologii oraz technika wybranych zabiegów i operacji chirurgicznych – J. Bożydar Latkowski

- 6.1 Ochronne role zatok przynosowych
- 6.2 Postępowanie w zranieniach twarzy i szyi
 - 6.2.1 Opracowanie ran
 - 6.2.2 Technika szwu kostnego
- 6.3 Wybrane zabiegi
 - 6.3.1 Ucho
 - 6.3.2 Nos i zatoki przynosowe
 - 6.3.3 Gardło
 - 6.3.4 Krtań
- 6.4 Wybrane operacje

6.4.1 Ucho

6.4.2 Nos i zatoki przynosowe – *J. Bożydar Latkowski*

6.4.3 Gardło

6.4.4 krtień. Konikotomia – pilna operacja tymczasowa

7 Mikrochirurgia wewnątrznosowa zatok przynosowych – *Antoni Krzeski*

8 Choroby nowotworowe i postępowanie w otorynolaryngologii

8.1 Węzeł wartowniczy i jego znaczenie – *Alina Morawiec-Sztandera,
Dariusz Kaczmarczyk*

8.2 Chirurgia laserowa w nowotworach głowy i szyi – *Alina Morawiec-Sztandera*

8.3 Nowotwory nosa, zatok i części nosowej gardła – *Katarzyna
Starska-Kowarska*

8.3.1 Nowotwory nosa i zatok przynosowych

8.3.2 Nowotwory części nosowej gardła

8.4 Nowotwory jamy ustnej i ślinianek – *Anna J. Kurnatowska*

8.4.1 Stany przednowotworowe

8.4.2 Nowotwory jamy ustnej

8.4.3 Nowotwory gruczołów ślinowych

8.4.4 Postępowanie w przypadkach nowotworów ślinianek

8.5 Nowotwory gardła – *Piotr Kurnatowski*

8.5.1 Nowotwory gardła środkowego

8.5.2 Nowotwory gardła dolnego

8.6 Stany przedrakowe i nowotwory krtani – *Wioletta Pietruszewska*

8.6.1 Stany przedrakowe krtani

8.6.2 Rak płaskonabłonkowy krtani

8.6.3 Inne postaci raka krtani

8.6.4 Inne nienabłonkowe nowotwory złośliwe krtani

8.6.5 Niezłośliwe nowotwory krtani

9 Choroby ucha – Tomasz Durko

9.1 Choroby ucha zewnętrznego

9.1.1 Choroby ucha zewnętrznego pochodzenia zapalnego – ograniczone

9.1.2 Choroby ucha zewnętrznego pochodzenia zapalnego – rozlane

9.1.3 Choroby ucha zewnętrznego o innej etiologii

9.2 Choroby ucha środkowego

9.2.1 Choroby ucha środkowego pochodzenia zapalnego – o charakterze ostrym

9.2.2 Choroby ucha środkowego pochodzenia zapalnego – o charakterze przewlekłym

9.2.3 Choroby ucha środkowego o innej etiologii

9.3 Choroby ucha wewnętrznego

9.3.1 Choroby ucha wewnętrznego pochodzenia zapalnego

9.3.2 Choroby ucha wewnętrznego o innej etiologii

9.4 Powikłania usznopochodne wewnątrzczaszkowe

10 Implanty słuchowe zakotwiczone, ucha środkowego, ślimakowe – Marcin Durko, Marcin Talar

10.1 Implanty zakotwiczone w kości

10.1.1 Konstrukcja

10.1.2 Kwalifikacja

10.1.3 Wszczepienie implantu zakotwiczonego w kości – technika chirurgiczna

10.2 Implanty ucha środkowego

10.2.1 Konstrukcja

10.2.2 Kwalifikacja

10.2.3 Operacja wszczepienia implantu ucha środkowego typu MET – technika chirurgiczna

10.3 Implant ślimakowy bezpośrednio akustyczny Codacs

10.3.1 Konstrukcja

10.3.2 Kwalifikacja

- 10.3.3 Wszczepienie implantu ślimakowego bezpośrednio akustycznego – technika chirurgiczna
- 10.4 Implanty ślimakowe
 - 10.4.1 Konstrukcja
 - 10.4.2 Kwalifikacja
 - 10.4.3 Opieka pooperacyjna
 - 10.4.4 Wszczepienie implantu ślimakowego – technika chirurgiczna
- 10.5 Implanty pniowe
 - 10.5.1 Konstrukcja
 - 10.5.2 Kwalifikacja
 - 10.5.3 Opieka pooperacyjna
 - 10.5.4 Wszczepienie implantu pniowego – technika chirurgiczna
- 10.6 Podsumowanie

11 Choroby nosa i zatok przynosowych – J. Bożydar Latkowski, Jerzy Kopczyński

- 11.1 Niedrożność nosa
- 11.2 Ciała obce w nosie
- 11.3 Urazy nosa i zatok przynosowych
 - 11.3.1 Złamanie kości nosa
 - 11.3.2 Urazy zatok czołowych
 - 11.3.3 Urazy zatok sitowych
 - 11.3.4 Urazy zatok szczękowych
 - 11.3.5 Izolowany uraz zatok szczękowych
- 11.4 Krwawienia z nosa
 - 11.4.1 Najczęstsze przyczyny krwawień z nosa
 - 11.4.2 Teoretyczne miejsca krwawienia
 - 11.4.3 Postępowanie w powtarzających się krwawieniach
 - 11.4.4 Krwawienie z nosa
- 11.5 Czyrak przedsionka nosa
- 11.6 Odmrożenie nosa

- 11.7 Ostry nieżyt nosa
- 11.8 Katar sienny
- 11.9 Całoroczny, alergiczny nieżyt nosa
- 11.10 Naczynioruchowy nieżyt nosa
- 11.11 Przewlekły, prosty nieżyt nosa
- 11.12 Przewlekły, przerostowy nieżyt nosa
- 11.13 Przewlekły, zanikowy nieżyt nosa
- 11.14 Zapalenie zatok przynosowych
- 11.15 Zapalenie zatok szczękowych
- 11.16 Zapalenie zatok sitowych
- 11.17 Zapalenie zatok czołowych
- 11.18 Polipy nosa i polip choanalny

12 Choroby jamy ustnej i ślinianek – Anna J. Kurnatowska

- 12.1 Objawy podmiotowe ze strony jamy ustnej
 - 12.1.1 Zaburzenia wydzielania śliny
 - 12.1.2 Zaburzenia smaku
 - 12.1.3 Stomatodynia – zespół piekących ust
 - 12.1.4 Cuchnięcie z ust
 - 12.1.5 Szczękościsk
- 12.2 Zmiany przedmiotowe w przebiegu różnych chorób
 - 12.2.1 Choroby zakaźne
 - 12.2.2 Choroby krwi i układu krążenia
 - 12.2.3 Zaburzenia wydzielania dokrewnego
 - 12.2.4 Niedobory witamin
- 12.3 Choroby jamy ustnej przebiegające z zanikiem błony śluzowej
 - 12.3.1 Zapalenie kątów ust
 - 12.3.2 Protetyczne zapalenie jamy ustnej
- 12.4 Choroby jamy ustnej przebiegające z wytwarzaniem aft
- 12.5 Choroby ze zmianami dotyczącymi języka
 - 12.5.1 Zapalenie języka
 - 12.5.2 Język geograficzny – rumień wędrujący języka

- 12.5.3 Język pofałdowany
- 12.5.4 Język włochaty
- 12.6 Inne zapalenia błony śluzowej
- 12.6.1 Nieżytowe ostre zapalenie jamy ustnej
- 12.6.2 Wysiękowe zapalenie jamy ustnej
- 12.6.3 Zanikowe zapalenie jamy ustnej
- 12.6.4 Ropne podśluzówkowe zapalenie jamy ustnej
- 12.6.5 Zapalenie jamy ustnej alergiczne
- 12.7 Choroby przyzębia
- 12.7.1 Zapalenie dziąseł
- 12.7.2 Zapalenie dziąseł wrzodziejące
- 12.7.3 Zapalenie dziąseł rozrostowe
- 12.7.4 Zapalenia przyzębia
- 12.8 Zaburzenia czynności stawów skroniowo-żuchwowych – zespół Costena
- 12.9 Choroby ślinianek
- 12.9.1 Zapalenia ślinianek
- 12.9.2 Zapalenie nagminne ślinianek przyusznych – świnka
- 12.9.3 Kamica ślinianek
- 12.9.4 Sialopatie

13 Choroby gardła – Piotr Kurnatowski

- 13.1 Ostre zapalenie błony śluzowej gardła
- 13.2 Przewlekłe zapalenie błony śluzowej gardła
- 13.3 Ostre zapalenie migdałków
- 13.4 Angina
- 13.5 Angina Vincenta
- 13.6 Przewlekłe zapalenie migdałków
- 13.6.1 Przerost migdałka gardłowego
- 13.6.2 Naciek i ropień okołomigdałkowy
- 13.6.3 Ropień przygardłowy

- 13.6.4 Naciek i ropień tylnogardłowy
- 13.6.5 Powikłania chorób gardła
- 13.7 Zmiany w gardle w przebiegu chorób zakaźnych
 - 13.7.1 Mononukleozą zakaźną
 - 13.7.2 Błonica
 - 13.7.3 Płonica
 - 13.7.4 Odra
- 13.8 Zmiany w gardle w przebiegu chorób krwi
- 13.9 Urazy gardła
 - 13.9.1 Ciała obce w gardle
 - 13.9.2 Oparzenia
- 13.10 Globus pharyngeus
- 13.11 Wskazania i przeciwwskazania do usunięcia migdałków

14 Choroby krtani – *Wioletta Pietruszewska*

- 14.1 Zapalenia ostre i przewlekłe
 - 14.1.1 Ostre zapalenie krtani
 - 14.1.2 Przewlekłe zapalenie krtani
 - 14.1.3 Guzy nienowotworowe krtani

15 Grzybice – *Piotr Kurnatowski*

- 15.1 Grzybice narządów w otorynolaryngologii
 - 15.1.1 Grzybice nosa i zatok przynosowych
 - 15.1.2 Grzybice jamy ustnej, gardła i krtani
 - 15.1.3 Grzybice ucha
- 15.2 Grzybice wieloogniskowe i uogólnione
- 15.3 Diagnostyka i postępowanie w grzybicach

16 Podstawy bronchoskopii – *Wojciech J. Piotrowski*

- 16.1 Wstęp
- 16.2 Wskazania
- 16.3 Przeciwwskazania

- 16.4 Przygotowanie chorego do badania
- 16.5 Przebieg badania i ważniejsze procedury
- 16.6 Powikłania
- 16.7 Bronchoskopia w praktyce laryngologicznej – współpraca laryngologa z pulmonologiem

17 Podstawy ezofagoskopii – *J. Bożydar Latkowski*

18 Zawroty głowy – *Alina Morawiec-Sztandera*

- 18.1 Epidemiologia
- 18.2 Etiopatogeneza zaburzeń przedsionkowych
- 18.3 Wywiad i badanie przedmiotowe
- 18.4 Zespół obwodowego uszkodzenia przedsionkowego
- 18.5 Zespół uszkodzenia ośrodkowego narządu przedsionkowego
- 18.6 Łagodne napadowe położeniowe zawroty głowy
 - 18.6.1 Etiopatogeneza
 - 18.6.2 Objawy kliniczne
 - 18.6.3 Leczenie
- 18.7 Pourazowe zawroty głowy
- 18.8 Choroba Ménière'a
- 18.9 Leczenie zawrotów głowy
 - 18.9.1 Leczenie objawowe
 - 18.9.2 Leczenie przyczynowe

19 Bóle związane z otorynolaryngologią – *J. Bożydar Latkowski, Andrzej Jankowski*

- 19.1 Ucho
- 19.2 Nos i zatoki przynosowe
- 19.3 Gardło i krtań

20 Leki często stosowane w otorynolaryngologii – *Andrzej Jankowski*

- 20.1 Antybiotyki

- 20.1.1 Antybiotyki beta-laktamowe
- 20.1.2 Antybiotyki aminoglikozydowe
- 20.1.3 Tetracykliny
- 20.1.4 Antybiotyki makrolidowe
- 20.1.5 Antybiotyki glikopeptydowe
- 20.2 Chinolony
- 20.3 Pochodne nitroimidazolu
- 20.4 Sulfonamidy
- 20.5 Leki przeciwgrzybiczne
- 20.6 Leki przeciwwirusowe
- 20.7 Glikokortykosteroidy
- 20.8 Leki stosowane przy zawrotach głowy oraz usprawniające ukrwienie ucha wewnętrznego i stymulujące komórki zmysłowe
 - 20.8.1 Antivertiginosa non-neuroleptica
 - 20.8.2 Antivertiginosa neuroleptica
 - 20.8.3 Vasoactiva
 - 20.8.4 Neurostimulatia
- 20.9 Leki przeciwbólowe i przeciwgorączkowe
 - 20.9.1 Leki przeciwbólowe o umiarkowanej i średniej sile działania
 - 20.9.2 Leki przeciwbólowe silnie działające
- 20.10 Leki o działaniu przeciwkrwotocznym
- 20.11 Leki obkurczające błonę śluzową nosa
 - 20.11.1 Leki obkurczające błonę śluzową nosa do stosowania ogólnego
 - 20.11.2 Leki obkurczające błonę śluzową nosa do stosowania miejscowego
- 20.12 Glikokortykosteroidy donosowe
- 20.13 Tabletki do ssania
- 20.14 Krople do ucha

21 Rehabilitacja głosu u laryngektomowanych – Alina Morawiec-Sztandera

22 Rehabilitacja słuchu, mowy i głuchot – *Elżbieta Malenda-Modzelewska, J. Bożydar Latkowski*

22.1 Niedosłuch u dzieci

22.2 Niedosłuch u osób dorosłych

22.3 Zasada rehabilitacji głuchot

23 Rehabilitacja układu równowagi – *Piotr Kurnatowski*

24 Badanie krwi i moczu – *Katarzyna Kosiek*

Pytania egzaminacyjne – *J. Bożydar Latkowski*

Wybrane piśmiennictwo